

JELENA MANDIĆ
SAVREMENE IRANSKE PESNIKINJE

JELENA MANDIĆ
SAVREMENE IRANSKE PESNIKINJE

Izdavač:
Imprimatur d.o.o.
Mladena Stojanovića 4
Banja Luka
info@imprimatur.ba

Za izdavača: Boris Maksimović

Lektura: Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Dragana Vasić

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Markos Design & Print Studio

Za štampariju: Igor Jakovljević

Tiraž: 300

Godina: 2021.

ISBN: 978-99976-53-10-9

SAVREMENE
IRANSKE
PESNIKINJE

S engleskog i persijskog
prevela i priredila

Jelena Mandić

LEJLA FARĐAMI

PISMO OCU

Oče,

ovim pismom se opraštam sa svim onim balonima
čije kratke uzice su mi bežale iz ruku u zanosu igre
i odlazile anđelima vetra.

Ovo je pismo za pregršt majušnih vena ispod kopče dedinog kaiša
uz oštar smrad alkohola i mangal za opijum
koji tinja i poskakuje poput zidova za vreme zemljotresa
dok pucaju i nestaju
pod zemljom poput tankog mlaza krvi.

Ovo je pismo za sav sneg na tvojim prstima
koji je tvojim pocepanim čizmama pružio privremeno utočište
ispod belog zastora.

Ovo je pismo za sav sneg koji je nekada imao istu boju kao i tvoje detinjstvo,
ta daleka nevinost
prekrivala je tvoje telo poput nevidljivog božanskog plašta
koji se postepeno pretvarao u dronjavu uniformu vojnika
sa željom da
stvara
i ubija neprijatelje.

Ovo je pismo za sav sneg koji se istopio na velikim trgovima rata,
nemoćan da ugasi plamen
koji je buktao u rovovima tvog srca.
Ovo je pismo za strahove zarobljene u dubinama moje duše,
te podmukle zmije što proviruju iz mračnih otvora,
i gmižu
i bockaju sunce.
Ovo je pismo devojčice koja nikada više neće biti mala da pruža ruke
prema tebi
da bi preskočila nabujale potoke.
Oče,
ovim pismom sahranjujem odjek zaveštanih reči
u starom glasu naše kuće.
Ovo je pismo za današnji dan:
za dan koji sam oprostila.

PUTOVANJE KROZ NOSTALGIJU

Ispijam ledeni čaj u Taliju,

Irvinu, Kaliforniji.

Nije istog ukusa

kao vreli čaj u Teheranu,

Damasku, Marakešu

ili Amanu.

Nije istog ukusa kao sasušeno lišće čaja uronjeno u H₂O.

Ništa ne pruža takvu utehu

kao miris stvari koje nedostaju

dok ispunjavaju moja žedna usta

neobično gorkim ukusom beskrajnog

beskućništva.

NAJBOLJI MUŽ DO SADA

Ja sam udata žena
čiji je muž Smrt.
Moj muž, Smrt,
poljubi me
pre nego što krene na posao,
uzme kofer pun čitulja,
nežno zatvori vrata za sobom
kao da ne želi da komšije podseća
na ograničenost njihovog postojanja,
dosađuje Azraelu
koji radi prekovremeno još od Postanja.
Smrt me nikada nije udario
ni podmitio,
Smrt je zadovoljan saznanjem
da se nikada neću razvesti
ili naći nekog drugog,
Smrt mi govori da je lud za mojim zubima, lobanjom i kičmom,
da će čuvati moju vilicu i krhke zglobove
kao što bi čuvao malog letećeg dinosaurusa
„kariku koja nedostaje”
u svom arheološkom muzeju ljubavnica.
Smrt je toliko veran da me nikada ne bi napustio zbog druge žene
i toliko je velikodušan da bi mi poklonio svaki pedalj zemlje koji bih poželela.
Svaki put kada osetim nostalgiju života na zemlji
Smrt me podseti na krila prebačena preko praga
i šapne: „Misli na let.”

BUDINA DILEMA

Drveće pada i baš te briga,
prašume gore i baš te briga.

Rastaješ se sa majkom
i prepuštaš toplinu njenog naručja vlažnoj ulici usred noći
uz zaglušujući zvuk fetusa što strmoglavlo skaču sa solitera tvog
beskrajnog grada.

Otac ti umire i guraš njegov češalj, pun sedih dlaka, u svoj zadnji džep
dok zakopavaš njegovu žutu protezu u poderane desni zemlje dok zviždiš,
mi pevamo, ti zviždiš, mi se ljubimo, baš nas briga.

Baš nas briga

što se dvanaesti imam koji je obećao da će se vratiti nikada neće pojaviti
u vreme kada deca izgaraju u učionicama,
sa lenjirima, sveskama, tablama i gumicama,
u vreme kada žrtvene drvene lutke kruže trgovima i pretvaraju se u pepeo.

Ne, imam se nikada neće pojaviti...

Baš nas briga ako nikada više ne progutamo koštice trešanja dok
stojimo na toploj kiši,
vodimo ljubav poput dve tamne utvare, pre nego što oplodiš moje
jajne ćelije i postaneš njihov otac.

Da, baš nas briga.

Nikada nećemo poprimiti ljudsko obličje
i zato postanimo bar dobre vaške
poput onih koje ukrašavaju kosu siročeta iz Mazar-Šarifa
koje uskoro neće imati ni češalj ni prste.

Postanimo dobre vaške...

Ovo je Budina dilema:
gde da smestiš Boga
kada nosiš oružje?

SUPERŽENA NA PRODAJU

Nije krava ali daje mleko.

Nije avion ali leti.

Nije šporet ali sprema ručak.

Nije frižider ali čuva svežinu.

Nije usisivač ali usisava prljavštinu.

Nije lift ali klizi gore-dole.

Nije krevet na rasklapanje ali se u toku dana sklupča,
(zauzima minimum prostora).

Nije plakar ali može da ispuni i isprazni prazan prostor.

Nije cigareta ali može da se zapali.

Nije toalet ali može da primi sve ono što je generacijama suvišno.

Nije slepa, ni gluva, ni nema ali lako može da otupi svoja čula vida, sluha i govora.
(privremeno ili trajno)!

Nije prostitutka (ali intenzivnom obukom može da savlada veštine, po potrebi).

Ona je superžena koja lako može da uskladi otkucaje svog srca sa vašim!

Molim vas okrenite dugme na njenoj levoj dojci

u kojem god smeru želite.

okrećite! okrećite! okrećite! okrećite! okrećite!

sve dok sijalica umesto mozga

ne zatreperi zeleno!

RIRA ABASI

BRONZANA ŽENA

Bronzana žena
stoji na ulazu
telo joj je izbušeno šrapnelima
a ispred nje predsednik
posmatra dete
kako briše mrlje od sladoleda
sa muzejske postavke oružja.

SKRIVENE KOŠTICE

sanjiva, razgovaram sa vodom
jutro je o bože
žena, metem perem lupkam
viljuška peni i poslužavnici se magle
repetiran pištolj uplašena žena
lupkam mokrom kašikom koja ponovo postaje oružje
središte sveta se pomera
stojim
gde se to nalazim
među skrivenim košticama
u Iranu u uskoj kuhinji
među okrnjenim šerpama
kako je čudnovato nuklearno oružje, čoveče!
rat je rat
hej uplašena deco Irana
pomahnitala sa puškama istrošenim od rata
izlazim na kraj sa košticama trešanja, šljiva... smeh... smeh!
proklete koštice jabuka, breskvi
ah ljudi, gde su vaše koštice
gde o gde
zvuk vode i uplašena žena
o čoveče koliko krvi treba da se spere sa viljuške
gospodo, želite li čačkalice?
uplašena žena je pesnikinja saterana u ćošak u kući punoj buke
kuhinja uža od dlake to sam ja
ja koja ludim
u zemlji nemira ti skakavci mi to sam ja

ja koja sam izbljuvala samu sebe
izbljuvala sopstvenu nečist
hej oružje gde se to nalazim
na mom stolu ne gori sveća, nema nijednog leptira
hej svi prozori su zatvoreni
šta li rade pristojne žene u ovom gradu?
jutro je o bože
na raskrsnici koja vodi u slepe ulice
deca se prostituišu
kako samo brzo rastu!
svakog dana primorana da prose
izvinite, gospođice, da li i vi radite?
rad i samo rad, vežite pojas
želite li čačkalice?
kakav grad, gospođice, razrušene kuće, dugačke ulice
da li i vi radite, gospođice?
žena, šamar razbijena bubna opna
tresak! svi tanjiri su se porazbijali
ah podne je o bože
koliko još treba da čekam da mi se želudac smiri –
mehur ispunjen bolom i tugom
gde da se na trenutak odmorim, da posmatram zvezde
rat je u dubinama mora, na nebu
ućuti ućuti!
pokazuješ mi prstom da ćutim
ah ućuti i ja ćutim
ah ja sam luda pesnikinja, oprala sam koštice
deterdžentom, treba li da ih osušim i da ti ih dam?
pretvaram se u mehuriće
oni će me u snu verovatno i ugušiti
želite li čačkalice, gospodo?
jutro je o bože
nemam konja da odjašem do mora
nemam zvezdu da me vodi kroz polje
nemam mira u ovom gradu
dozvoli mi da kažem da pada mrak
smirena sam, čačkalica moj jastuk
dugo su me nazivali običnom smrtnicom

iako dobro poznajem raspored stvari u muzeju
kuhinji, tobože svetoj crkvi
odveć dobro znam da u razorenoj zemlji
bog ne vredi ni pišljive stolice
na kojoj bih se malo odmorila srećna srećna
da razmišljam o sreći i postojanju
jutro je o bože
moja utočišta su apoteka, kuhinja, mrtvačnica
rat bekstvo rat bekstvo
gospodo, to sam ja, naslednica svoje majke
dok uplašeno radim,
umirem od gladi, zarobila sam Edisona u plamenu sveće
dok sam odrastala, gladovala sam
uplašena devojčica
koja se smeje jabukama
u kući punoj buke
dok pleše sa Čarlijem smeje se
bogu koji joj stoji iznad glave
uzgred, da li to Čarli boluje od rahitisa?
jutro je o bože
žena, iznesi moje telo na ulicu
volim pingvine
volim Čarlija kako pleše
volim svoju majku koja poput umornog Čarlija
raširenih nogu rađa stotine
anđela kako bi bila bliža bogu
jutro je o bože
čisti se kuća
miris Halabdže,* Hirošime
došao je dolazi
prstom mi pokazuje
da ponovo učutim.

* Napad otrovnim gasom na Halabdžu, poznat i kao Pokolj u Halabdži ili Krvavi petak, proglašen je genocidom protiv kurdske naroda od strane iračkog režima pod vođstvom Sadama Huseina. Preživeli su rekli da je gas mirisao na slatke jabuke. (*Prim. prev.*)

SADRŽAJ

LEJLA FARĀMI

PISMO OCU.....	5
PUTOVANJE KROZ NOSTALGIJU	7
NAJBOLJI MUŽ DO SADA	8
BUDINA DILEMA	9
SUPERŽENA NA PRODAJU	11

RIRA ABASI

BRONZANA ŽENA.....	13
SKRIVENE KOŠTICE.....	14

PERSIS KARIM

U SLAVU VELIKIH NOSEVA	17
KAKO PREBROJATI MRTVE	19
KATASTROFA NA POMOLU <i>Narodu Irana</i>	20
ATEFEINO POGUBLJENJE	22
HIBRID	24

ŠOLE VOLPI

SVET IPAK PRIPADA MUŠKARCIMA.....	27
PORAŽAVAJUĆA TIŠINA.....	28
MESARA	29
JA SAM NEDA	30

SUZAN ATEFAT PEKAM

TARA.....	31
URME.....	33

ZARA HUŠMAND

POZIVNICA ZA GLADNE DUHOVE.....	35
JOŠ JEDAN DAN I ODBROJAVANJE.....	37

SIMIN BEHBAHANI

ČOVEK BEZ NOGE.....	39
STARA EVA.....	41
PRIŠLA JE NEŽNO	43
OGRLICA.....	45

ŠEIDA MOHAMMADI

MOJE RUKE PONOVO DRHTE – MONOLOG	47
MOJ SIN JE KENGUR!	49

NASRIN BEHĀATI	
JEDAN DAN BEZ TEBE.....	51
NAHID KABIRI	
BEZ PASOŠA.....	53
NEMOJ ME VIŠE ČEKATI.....	54
ESTER KAMKAR	
TRI PESME NA TEMU POSTOJANJA	55
GRANAZ MOUSAVI	
MASKIRNE UNIFORME	57
ŠIMA KALBASI	
KADIŠ.....	59
HEZBOLAH	60
MANDANA ZANDIAN	
STANJE UZBUNE	61
HATERE HEĀAZI	
POGLED.....	63

ZIBA KARBASI	
GROBOTRES	65
ŽILA MOSAED	
SRAM.....	67
HILA SEDIGI	
NOĆ OGLEDALA	69
SPISAK IMENA	71
AZITA GAHREMAN	
NOĆNI DEMON.....	73
CRVENI BICIKL.....	74
FORUG FAROHZAD	
POKLON.....	75
PROZOR.....	76
ODNEĆE NAS VETAR	79
NEKO KAO NIKO DRUGI	81
BIOGRAFIJE PESNIKINJA	85
POGOVOR.....	93